

“ ————— ”
ทำไมต้องทำงานพัฒนาที่
โครงการร้อยใจรักษ์
————— ”

การปราบปรามอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหายาเสพติดได้อย่างยั่งยืนได้

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ปัจจุบัน ปัญหายาเสพติดเปลี่ยนรูปแบบจากพืชเสพติดเป็นยาเสพติดสังเคราะห์ จึงทวีความรุนแรงขึ้น เพราะผลิตในที่จำกัดได้ ใช้เวลาสั้นลง แพร่กระจายรวดเร็ว และส่งผลรุนแรง สถิติจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNODC พบว่าในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ปริมาณการจับกุมยาบ้าและยาไอซ์ในภูมิภาคเพิ่มขึ้นจาก 8 ตันในปี 2551 เป็น 70 ตันในปี 2560 และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มเป็น 132 ตันในปี 2570 หรือเพิ่มขึ้น 16 เท่าในระยะ 20 ปี โดยภายในปี 2560 ปีเดียว ยาเสพติดในภูมิภาคคิดมูลค่าเป็น 495,000 ล้านบาท เข้ามาในประเทศไทย 26% หรือ 126,895 ล้านบาทต่อปี ส่งผลให้รัฐบาลต้องจัดงบประมาณในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอีก 13,226 ล้านบาท ประกอบกับค่าเสียหายโอกาสของผู้ถูกคุมขังด้วยคดียาเสพติดอีก 26,621 ล้านบาท ดังนั้น ประเทศไทยสูญเสียให้กับยาเสพติดถึงปีละ 166,742 ล้านบาท

ปัญหายาเสพติดไม่เพียงเกี่ยวโยงและส่งผลกระทบต่อประเทศทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อมิติทางสังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น อาชญากรรม ความรุนแรงในครอบครัว การเผาให้เกิดไฟป่า ทั้งนี้ทั้งนั้นตัวแปรที่สำคัญที่สุด คือ คน ความยากจนมักเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนเข้าไปเกี่ยวข้องกับ

ยาเสพติด ดังนั้น การแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงต้องแก้ที่รากเหง้า นั่นคือ ความยากจนและขาดโอกาส หากคนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพสุจริต สามารถเลี้ยงดูครอบครัว ส่งลูกเรียน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือการกระทำผิดกฎหมายใดๆ ให้เกิดความเสี่ยง อันตราย และไม่มั่นคง

ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงต้องผสมผสานระหว่างการพัฒนาและการปราบปราม โดยการพัฒนาต้องเป็นไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้มั่นใจจริงๆ ว่าคนหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างดี มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และไม่ต้องหันกลับไปพึ่งพายาเสพติดหรือสิ่งผิดกฎหมายอีกต่อไป ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่โครงการร้อยใจรักษ์จึงบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยใช้การพัฒนา นำ อย่งไรก็ตาม ต้องแยกแยะว่าการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นเป็นเพราะยากจนและไม่มีทางเลือกหรือไม่ หรือเป็นเพราะความโลภ ดังนั้น หากให้โอกาสในการประกอบอาชีพสุจริตและเป็นอาชีพที่มั่นคง ให้โอกาสกลับตัวแล้ว แต่ยังคงยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายอยู่ ก็จำเป็นต้องนำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัด

แก้ปัญหากทั้งด้าน Demand และ Supply ไปพร้อมๆ กัน

โครงการร้อยใจรักษ์ เป็นโครงการเพื่อร้อยใจทุกคนเข้ามาร่วมกันทำงานเพื่อความผาสุก มั่นคง และยั่งยืนของชุมชนและสังคม โดยมีมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน

ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน สร้างอาชีพทางเลือกที่สุจริตและหลากหลาย ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ระยะสั้น และวางรากฐานสู่รายได้ที่มั่นคงในระยะยาว พัฒนาด้านการศึกษา และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ลดความเสี่ยงในการกลับไปค้ายาเสพติดของคนในชุมชน ที่เป็น ด้านอุปทาน (Supply) ควบคู่ไปกับกิจกรรมส่งเสริมด้านสุขภาพ ลดจำนวนผู้ใช้ ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด หรือด้านอุปสงค์ (Demand) เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

ให้โอกาสทำอาชีพสุจริต และคืนศักดิ์ศรี

ภายหลังจากการจับกุมและดำเนินคดีนายเล่าต้า แสนลี่ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2559 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร-มหาวัชรราชธิดา ซึ่งทรงเป็นอัยการดำเนินคดียาเสพติดของนายเล่าต้าและเครือข่าย ทรงเข้าใจถึงบริบทปัญหาและผลกระทบจากยาเสพติดในพื้นที่เป็นอย่างดี ทรงเล็งเห็นว่า ควรนำการพัฒนาเข้ามา เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกในการดำรงชีวิตให้ประชาชนในพื้นที่ ให้ชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้อย่างสุจริต ถือเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่อย่างยั่งยืน จึงทรงชักชวนให้มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ระหว่างการประชุม CND (United Nations Commission on Narcotic Drugs) นำต้นแบบการพัฒนาทาง

เลือก จากโครงการพัฒนาโดยตุงฯ มาประยุกต์ใช้ที่บ้านห้วยส้าน ดังพระราชกระแสรับสั่งเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2561 ซึ่งทรงอธิบายให้คณะกรรมการและอนุกรรมการโครงการร้อยใจรักษ์ เข้าใจถึงที่มาที่ไปของโครงการ ความตอนหนึ่ง ดังนี้

“ในระหว่างการดำเนินการ ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับคดีและพื้นที่หลายอย่างจากการทำงานกับทีมกองบัญชาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) ซึ่งทำงานอย่างเข้มข้นเพื่อให้ดำเนินคดีอย่างแน่นหนาและเป็นธรรม แต่คนอื่นที่เหลือในพื้นที่จะทำอย่างไรต่อ เป็นคำถามสำคัญที่จะต้องหาทางแก้ปัญหาให้คนเหล่านี้ด้วย เป็นที่รู้กันว่าในพื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งผู้เสพ ผู้ค้ารายใหญ่ รายย่อย ปัญหามีมานานและเรื้อรัง ผู้ค้ารายใหญ่ และรายย่อยได้ถูกดำเนินการโดยกฎหมายแล้ว แต่ถ้าไม่ได้ป้องกันหรือดำเนินการด้านอื่นในพื้นที่เลย ก็จะมีผู้ร้ายใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ถ้าหากใช้การปราบปรามอย่างเดียว อาจสร้างความไม่ไว้วางใจและสร้างความต่อต้านและเกลียดชังต่อเจ้าหน้าที่ได้ ซึ่งจะทำให้ปัญหาเกิดขึ้นอีก การปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่อาจไม่สามารถแก้ปัญหาปากท้องในระยะยาวและไม่สามารถเรียกคืนศักดิ์ศรีของชาวบ้านกลับคืนมาได้ ปัญหาเรื่องปากท้อง การศึกษา ที่ยังคงมีอยู่ในพื้นที่จะกลายเป็นปัจจัยหนุนให้ชาวบ้านหวนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกครั้ง เพราะสามารถหาเงินได้มากกว่าการประกอบอาชีพสุจริต หากยังไม่สร้างให้เกิดศักดิ์ศรีขึ้นในชุมชน และสังคมภายนอกยอมรับชาวบ้านห้วยส้าน จึงคุยกับมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ในการประชุมของ UNODC ที่เวียนนา เพื่อนำการ

พัฒนาเข้ามาแก้ไขรากฐานของปัญหา และดูว่ากฎหมายและการพัฒนา จะเดินไปคู่กันได้อย่างไรบ้าง เมื่อห้ามไม่ให้ทำผิดกฎหมาย จะให้เขาทำอะไร จึงเกิดโครงการร้อยใจรักซ์ เพื่อร้อยใจทุกคนเข้ามาร่วมกัน ร้อยใจเพื่อความเจริญของชุมชนและสังคม โดยไม่เพียงชาวบ้านเท่านั้นแต่หมายถึงหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย มีคำถามที่โดนถามบ่อยว่าช่วยคนค้ายาทำไม คำตอบคือ น้ำกิน น้ำใช้ และอาชีพ เป็นสิทธิพื้นฐานที่คนไทยทุกคนควรมี เราจะไม่ให้น้ำกินน้ำใช้เขาหรือ เขาไม่ใช่คนไทยหรือ ตรงนี้ต้องแยกให้ถูกว่าคนทำผิด ก็ต้องจัดการตามกฎหมาย ส่วนคนอื่น เราก็ต้องพัฒนาไปด้วย ซึ่งไม่ได้หมายความว่าจะไม่บังคับใช้กฎหมาย และไม่ได้หมายความว่าเราไม่ป้องกันและปราบปราม แต่ต้องมาช่วยกันหาว่าการบังคับใช้กฎหมาย การปราบปราม และการพัฒนา มันจะไปด้วยกันได้อย่างไร ร้อยใจรักซ์จึงได้เริ่มต้น ด้วยการที่คุณชายเข้ามาหยั่งเสียงในพื้นที่ก่อน ตอนนั้นเรายังไม่ได้เข้ามาเพราะคดีของนายเล่าต่ายยังไม่เสร็จ เมื่อคดีเสร็จแล้วเราจึงเข้ามา” (ความตอนหนึ่ง จากพระราชดำรัสของ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา ต่อคณะกรรมการและอนุกรรมการโครงการร้อยใจรักซ์ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2561)

ข้อมูลพื้นฐานโครงการ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายตามศาสตร์พระราชา โดยนำการพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) มาปรับใช้แก้ปัญหาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ อย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายระยะยาวคือ พัฒนาโครงการร้อยใจรักให้เป็นต้นแบบการแก้ปัญหาเสพติดในบริบทสังคมเมืองอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้นโยบายทางเลือกเชิงพื้นที่ระยะยาวแบบบูรณาการและรอบด้าน ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ขยายผลในพื้นที่อื่นได้ต่อไป

ระยะเวลาดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2561 – 2572 (ระยะเวลาโครงการทั้งสิ้น 12 ปี)

ขอบเขตพื้นที่โครงการร้อยใจรัก

ตำราแม่ฟ้าหลวง เป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ จึงขยายจากหมู่บ้านห้วยसानให้ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด

แม้จุดเริ่มต้นของโครงการจะมุ่งไปที่หมู่บ้านห้วยसान แต่การพัฒนาตามตำราแม่ฟ้าหลวงนั้น เป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ นั่นคือ ไม่จำกัดด้วยขอบเขตการปกครอง แต่จะยึดลุ่มน้ำหรือขอบเขตของการใช้ทรัพยากรร่วมกันเป็นตัวตั้ง เพื่อให้สามารถดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมได้ โครงการร้อยใจรักจึงดำเนินงานในลุ่มน้ำห้วยसान และลุ่มน้ำห้วยเมืองงาม

ขนาดพื้นที่ / หมู่บ้าน / ครัวเรือน / ประชากร

โครงการร้อยใจรัก ครอบคลุมพื้นที่ 37,119 ไร่ ประกอบด้วย 4 บ้านหลัก ได้แก่ บ้านห้วยसान บ้านเมืองงามเหนือ บ้านเมืองงามใต้ และบ้านสุขฤทัย และ 20 หย่อมบ้านย่อย ได้แก่ กอแอ โป่งน้ำร้อน ยะผ่า หย่าเกือะ อาเพียง สีหลัง ห้วยเต่า ฮ้าฮก บะหลา ห้วยน้ำ สามหลัง สิงคโปร์ อาเทอ ปากกล้วย แสนสุข กลางนา อาชู เล่าอั้ง ห้วยป่าแหม และสบงาม ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่ประมาณ 1,067 ครัวเรือน 4,297 คน

สภาพปัญหาในพื้นที่

พื้นที่เปราะบาง มีอิทธิพลของผู้ค้า ยาเสพติด การกดขี่และเอาเปรียบชาวบ้านกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

หมู่บ้านห้วยสำน เป็นพื้นที่เปราะบาง เพราะเป็นหมู่บ้านหน้าด่านของชายแดนไทย และอยู่ใกล้กับแหล่งผลิตยาเสพติด จึงกลายเป็นจุดพักและกระจายยาเสพติดที่สำคัญ โดยมีนายเล่ดำ แสนลี ซึ่งเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้านห้วยสำน เป็นผู้มามีอิทธิพลใหญ่ มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่ายยาเสพติดกลุ่มสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างขุนสำ และมีเครือข่ายกระจายยาเสพติดทั่วประเทศ

นายเล่ดำ แสนลี เป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินคดียาเสพติดของประเทศไทย แม้ในอดีตเคยถูกจับกุมในคดียาเสพติด แต่ก็ได้รับการปล่อยตัวในที่สุด ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่เกรงกลัวต่ออิทธิพลของนายเล่ดำและพรรคพวกมากขึ้น บ้านห้วยสำนจึงเปรียบเสมือนพื้นที่ต้องห้าม ที่ไม่มีใครกล้าเข้าไป ไม่ว่าจะป็นหน่วยราชการหรือบริษัทร้านค้า เว้นเพียงแต่เครือข่ายของนายเล่ดำและพรรคพวกเท่านั้น นายเล่ดำและพรรคพวกปกครองหมู่บ้านด้วยกฎของตนเอง กดขี่รีดไถ และมักได้ยินชาวบ้านเล่าถึงการปาตหุ ปาดคอ และฆ่า ในสมัยที่นายเล่ดำ และลูกชายคือนายวิจารณ์ แสนลี ปกครองหมู่บ้านอยู่เสมอ สร้างความหวาดกลัวและหวาดระแวงให้กับชาวบ้านและหมู่บ้านรอบข้างอย่างยิ่ง ในขณะที่เดียวกัน ชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยสำนก็ใช้อิทธิพลของนายเล่ดำ

ซึ่งแผ่ขยายไปถึงที่อำเภอแม่เมาะ อำเภอฝาง ในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับยาเสพติด ทุกหลังคาเรือนล้วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งนั้น และแต่ละหลังคาเรือนก็มีเครือข่ายของตนเอง

ปัญหาพื้นฐาน ความเหลื่อมล้ำและขาดแคลนทรัพยากร

แม้พื้นที่โครงการฯ จะประสบปัญหาเรื่องยาเสพติดอย่างรุนแรง แต่ปัญหาพื้นฐาน เช่น น้ำ ดิน ป่า ความยากจน ก็เป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่เช่นเดียวกัน ในพื้นที่ประสบกับปัญหาด้านทรัพยากร ทั้งเรื่องน้ำ ที่ขาดการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลให้มีน้ำทิ้งลงแม่น้ำ และไม่เพียงพอต่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง เรื่องดิน ที่มีความเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นผลจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ใช้สารเคมีในปริมาณมาก เรื่องการเกษตร ที่ราคาผลผลิตต่ำ หรือมีความผันผวนตามตลาด ขาดความรู้เรื่องการแปรรูป เพิ่มมูลค่า และเรื่องปศุสัตว์ ที่ไม่มีความรู้เรื่องสายพันธุ์สัตว์ การเลี้ยงดูที่ดี ขาดการบริหารจัดการอย่างครบวงจร ส่งผลให้ปศุสัตว์มีอัตราการตายสูง

“ **พัฒนาโครงการร้อยใจรักให้เป็นต้นแบบการแก้ปัญหา ยาเสพติด ในบริบทสังคมเมืองอย่างยั่งยืน** ”

แนวทางการแก้ไขปัญหา

ความสำเร็จของดอยตุง

“ไม่มีใครอยากเป็นคนไม่ดี แต่ที่เขาไม่ดี เพราะขาดโอกาสและทางเลือก” คือพระราชดำรัสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร และพื้นฐานของการพัฒนาทางเลือกที่โครงการพัฒนาดอยตุงฯ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นว่า ปัญหาต่างๆ บนดอยตุง ไม่ว่าจะเป็นการปลูกฝิ่น ค้ายาเสพติด กองกำลังติดอาวุธ ตัดไม้ทำลายป่า ค่าประเพณี ล้วนเป็นปลายเหตุทั้งสิ้น รากเหง้าที่แท้จริงของปัญหา คือ ความยากจนและขาดโอกาส

พื้นที่ดอยตุง เป็นเขาหัวล้าน ส่วนใหญ่เป็นไร่หมุนเวียน อีกทั้งยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของกองกำลังติดอาวุธ คนในพื้นที่ไม่มีสัญชาติ

ไม่มีสาธารณูปโภคพื้นฐานใดๆ ไม่ได้รับการศึกษา ส่งผลให้ประชากรส่วนใหญ่พึ่งพา ยาเสพติด คือ ฝิ่น เพื่อการรักษาและอยู่รอด โครงการพัฒนาดอยตุงฯ จึงเริ่มต้นดำเนินโครงการพัฒนาด้วยการบูรณาการภารกิจของ 35 กรม 6 กระทรวง โดยเริ่มต้นจากการเข้าใจชุมชนและรู้จักจริง จึงสำรวจข้อมูลในพื้นที่ โดยสอบถามทุกครัวเรือนและสำรวจกายภาพร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพจากสภาพภูมิสังคม และภูมิปัญญาของพื้นที่ เพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้ พอกินอยู่ได้โดยไม่เจ็บป่วย จากนั้นโครงการฯ เริ่มต้นฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมกับยกระดับคุณภาพชีวิต โดยเน้นการแปรรูปเพิ่มมูลค่าตลอดห่วงโซ่มูลค่า เพื่อสร้างรายได้ระยะยาว ส่งผลให้เกิดธุรกิจ

เพื่อสังคมภายใต้แบรนด์ดอยตุง ปัจจุบัน โครงการพัฒนาดอยตุงฯ เน้นการส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการสานต่อแนวคิดการพัฒนา และมีความรับผิดชอบต่องานทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสุทนต์มณีว่า “ช่วยเขาให้เขาช่วยตัวเอง”

3S Model: การพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน บนหลักเหตุผล โดยมีกระบวนการที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เขา “ช่วยเขาให้เขาช่วยตัวเอง” นั่นคือ ความยั่งยืน

การพัฒนาขั้นอยู่รอด (Survival) ที่เน้นการเข้าถึงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ได้แก่ น้ำ ดิน ป่า สาธารณูปโภค และสาธารณสุข พร้อมๆ กับกิจกรรมพัฒนาเพื่อลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพสุจริต เพื่อให้คนในพื้นที่ที่มีรายได้เพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค “ไม่ต้องกู้กิน กู้ใช้” และบูรณาการหลายระบบนิเวศเพิ่มขึ้น อีกทั้งเริ่มบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชน

การพัฒนาขั้นพอเพียง (Sufficiency) เน้นการเพิ่มผลิตภาพและมูลค่าของผลผลิตและการบริการ เพื่อให้คนในพื้นที่ “พอกิน พอใช้” มีรายได้และการออมที่มั่นคง สามารถปลดหนี้ได้บางส่วนหรือทั้งหมด มีการศึกษาสูงขึ้น รู้สิทธิและหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของชุมชน สืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนร่วมกันบริหารจัดการ อนุรักษ์ และฟื้นฟูระบบนิเวศ

การพัฒนาขั้นยั่งยืน (Sustainability) เน้นพัฒนาให้คนในพื้นที่มีภูมิคุ้มกันตามแนวพระราชดำริ เช่น มีหลักประกันในชีวิต มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ยึดหลักธรรมาภิบาล จัดการระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ชุมชน “คิดเป็น ทำเป็น” สามารถสานต่อแนวคิดการพัฒนา แก้ไขปัญหา ต่อยอดด้วยชุมชน รวมทั้งให้การช่วยเหลือ แบ่งปัน ถ่ายทอดความรู้ให้คนในและนอกชุมชน

ทั้งนี้ แต่ละชุมชนมีทุนทางธรรมชาติและทุนทางอาชีพแตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตแตกต่างกันไปด้วย บางชุมชนอาจอยู่**ระดับอยู่รอด** คือมีชีวิตที่ไม่อดอยาก มีอาหารพอกินตลอดทั้งปี ไม่มีหนี้สินที่เกิดจากการกู้เพื่อมาซื้ออาหารหรือใช้จ่ายในครัวเรือน บางชุมชนอาจอยู่**ระดับพอเพียง** คือ สามารถชำระหนี้ได้อย่างสม่ำเสมอ เพราะเริ่มมีรายได้ที่ต่อเนื่องมากขึ้น มีการศึกษาที่ดี ชีวิตสุขสบายมากขึ้น และบางชุมชนอาจ

กำลังก้าวไปสู่ระดับยั่งยืน คือ มีเงินออมในครัวเรือน มีหลักประกันทั้งทางด้านรายได้ สุขภาพ การศึกษา และสามารถยืนอยู่บนลำแข้งของตนเองได้อย่างมั่นคง จนต่อยอดไปสู่การเป็นเจ้าของกิจการได้ในอนาคต ดังนั้น สิ่งสำคัญของการพัฒนา คือการศึกษาและวิเคราะห์ว่าชุมชนอยู่ในระดับไหน ต้องเติมเต็มจุดใดบ้าง จึงจะวางแผนการพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่อย่างค่อยเป็นค่อยไป บนพื้นฐานที่มั่นคงแต่ยืดหยุ่นเพียงพอที่จะรองรับกับการพัฒนาของชุมชนที่มีระดับการพัฒนาแตกต่างกันในแต่ละด้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการ “ช่วยเขาให้เขาช่วยตัวเอง” ได้อย่างแท้จริง

ช่วยเขาให้เขาช่วยตัวเอง ถือเป็นความยั่งยืนของการพัฒนา เพราะชุมชนสามารถดำเนินการสานต่อ และต่อยอดการพัฒนาต่อไปด้วยตนเอง คิดเป็น วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาเอง และพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ การพัฒนาจำเป็นต้องเดินคู่ไปกับชุมชน ตั้งแต่การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มโครงการ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง พาทำ พร้อมพัฒนากิจกรรมและแนวคิดของชุมชนด้านการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป กระทั่งในที่สุดเป็นผู้ให้คำปรึกษาในขณะที่ชุมชนเป็นผู้ลงมือทำ

การพัฒนาเชิงพื้นที่ ครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา

หลักการทำงานของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ คือ มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่ ดำเนินโครงการทั้งลุ่มน้ำ (Area based) ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการพัฒนาระบบน้ำ เกษตร ปศุสัตว์ ภัยธรรมชาติ การศึกษา สาธารณสุข การแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม

และการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงในระยะยาว ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนในทุกกลุ่มระดับรายได้ รวมถึงมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบอาชีพสุจริต มีภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติด และสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ อย่างยั่งยืน และเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นการตั้งอยู่บนหลักการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในทุกกระบวนการทำงาน

Rule of law หลักนิติธรรม

การดำเนินงานภายใต้หลักนิติธรรม มีส่วนช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน เนื่องจากระเบียบต่างๆ ชุมชนเป็นผู้ยินยอม และยอมรับ ส่งผลให้การบังคับใช้ระเบียบ หรือกฎหมายดำเนินไปด้วยความเป็นธรรม เท่าเทียม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ สามารถตรวจสอบได้

“ ไม่มีใครอยากเป็นคนไม่ดี แต่ที่เขาไม่ดี เพราะขาดโอกาสและทางเลือก ”

การพัฒนาในพื้นที่โครงการร้อยใจรักษ์

การเริ่มต้นโครงการร้อยใจรักษ์

เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2560 ในการประชุม Commission on Narcotic Drugs (CND) ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดาวดี ทรงมีรับสั่งกับหม่อมหลวงดิศนัดดา ดิศกุล ประธานเจ้าหน้าที่บริหารมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ว่า ทรงมีพระประสงค์ให้มูลนิธิฯ เข้าไปดำเนินโครงการพัฒนาทางเลือกในพื้นที่บ้านห้วยล้าน ตำบลท่าต้อน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำประสบการณ์จากโครงการพัฒนาตอยตุงฯ ไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายในพื้นที่

“ **ม.ร.ว. ดิศนัดดา**
รับที่จะทำโครงการ 50%
อีก 50% ขอไปถามชาวบ้านก่อน
ว่าอยากให้โครงการเข้าไปหรือไม่ ”

จากนั้น ในวันที่ 9 ตุลาคม 2560 เลขาธิการ ป.ป.ส. และเจ้าหน้าที่ขอเข้าพบ ม.ร.ว. ดิศนัดดา ดิศกุล ประธานกรรมการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ เพื่อขอให้มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ เป็นผู้ดำเนินโครงการพัฒนาทางเลือกที่บ้านห้วยसान ม.ร.ว. ดิศนัดดา รับที่จะทำโครงการ 50% อีก 50% ขอไปถามชาวบ้านก่อนว่าอยากให้โครงการเข้าไปหรือไม่ ที่ประชุมจึงได้กำหนดให้จัดประชุมชาวบ้านและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2560 เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งให้ชุมชนตัดสินใจว่าจะให้มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ เข้าไปดำเนินงานหรือไม่

บรรยากาศวันประชาคม

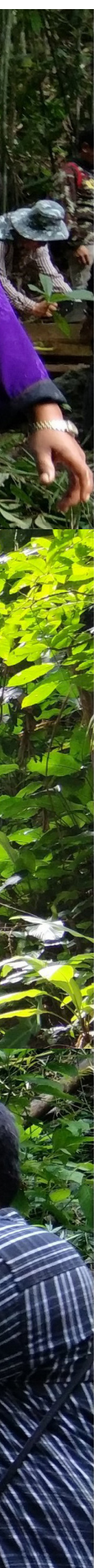
วันที่ 15 พฤศจิกายน 2560 เป็นวันประชาคมชาวบ้าน ซึ่งเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้ง 3 ระดับจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ท้องถิ่น จำนวน 263 คน และชาวบ้าน 208 คน รวมผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 471 คน จาก 64 หน่วยงาน โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นของตนเองว่า ต้องการให้มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ เข้าไปทำโครงการในพื้นที่หรือไม่ ปัญหาและความต้องการเร่งด่วนคืออะไร ชาวบ้านมีความคิดเห็นอย่างไร และเพื่อแสดงให้ชาวบ้านทุกคนเห็นว่าจากพื้นที่ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลมืด ไม่มีใครเข้ามายุ่ง ต่อไปนี้หน่วยราชการทุกหน่วยงานจะเข้ามาพร้อมเพรียงกัน เปิดพื้นที่ให้เป็นที่สว่างและโปร่งใส

กิจกรรม Quick Hit เริ่มต้นจากปัญหาของชุมชน (ระบบน้ำ) จนเกิดเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และชุมชน

เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ประจำในพื้นที่ทันทีหลังการประชาคม เพื่อวางแผนการสำรวจระบบน้ำ เพราะเป็นปัญหาที่ชาวบ้านบอกในประชาคมว่าเป็นปัญหาเร่งด่วน จากการสำรวจพบว่า ระบบการกักเก็บ และระบบส่งน้ำในบ้านห้วยล้านมีปัญหา ส่งผลให้น้ำอุปโภคบริโภคในครัวเรือนไม่เพียงพอ แอ่งน้ำก้นในช่วงฤดูแล้ง ต้นทุนน้ำไม่สะอาด ขาดการดูแล ชาวบ้านที่มีรายได้มาก สามารถเข้าถึงน้ำได้มากกว่าคนมีรายได้น้อย เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการใช้น้ำซึ่งเป็นทรัพยากรส่วนรวม

ในวันรุ่งขึ้น (16 พฤศจิกายน 2560) จึงเริ่มดำเนินงานเรื่องน้ำทันที โดยมีชาวบ้าน ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ร่วมเดินสำรวจแหล่งน้ำ และปริมาณน้ำ โดยหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ผลัดเปลี่ยนเข้ามาทำงานด้วยทุกวัน ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานเริ่มดีขึ้นเรื่อยๆ จากที่ที่มีความไม่ไว้วางใจต่อกัน แต่เมื่อมาทำงานร่วมกัน ทุกคนต่างร่วมมือร่วมใจกันเป็นอย่างดี เริ่มมีเสียงหัวเราะและการพูดคุยระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานมากขึ้น การพัฒนาระบบน้ำถือว่าเป็นกิจกรรมเห็นผลทันตา (Quick Hit) ที่แก้ปัญหามาให้ชุมชนได้ทันที และสร้างความเชื่อมั่นระหว่างชุมชนกับโครงการฯ ได้

“

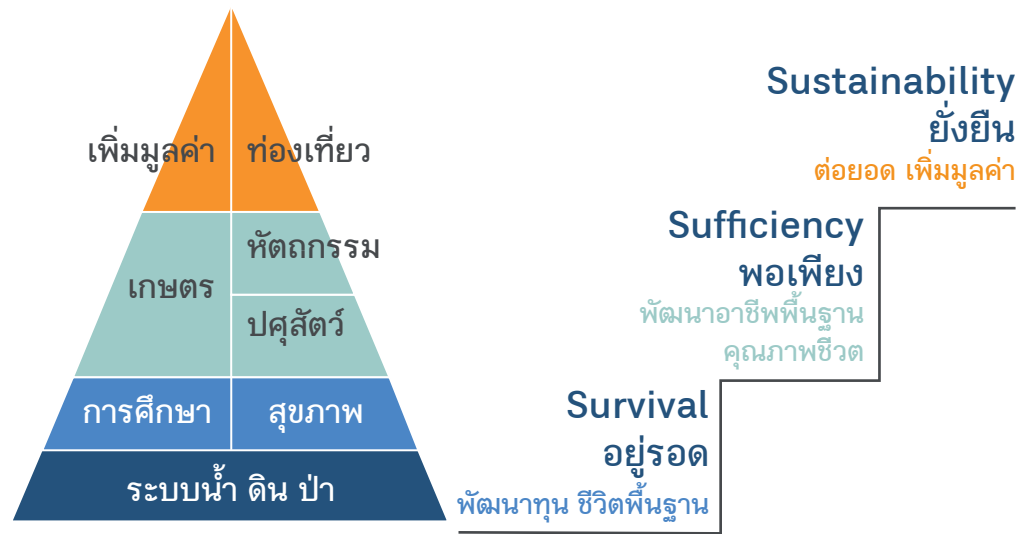
หลายคนกล่าวว่าเป็นภาพประวัติศาสตร์ที่ไม่เคยเห็น
มาก่อนในชีวิต และรู้สึกดีใจที่คนในชุมชนเริ่ม
เห็นความสำคัญของการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

”

กิจกรรมพัฒนาแรกของโครงการคือ การสร้างฝาย บนพื้นที่
ความสูง 930 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ซึ่งมีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะใช้
ในหมู่บ้านทั้งปี เพื่ออนุรักษ์น้ำและนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค ระยะ
ทางจากตัวฝายถึงถังพักน้ำเหนือหมู่บ้านยาวถึง 14 กิโลเมตร แยกท่อน้ำ
หนักรวม 39 ตัน และเป็นพื้นที่สูงชัน ในวันนั้น ชาวบ้านทุกคน ทั้งชาย
หญิง และเยาวชน ต่างออกจากบ้านเพื่อรวมตัวกันเดินทางขึ้นไปสร้าง
ฝายรวม 150 คน หลายคนกล่าวว่าเป็นภาพประวัติศาสตร์ที่ไม่เคยเห็น
มาก่อนในชีวิต และรู้สึกดีใจที่คนในชุมชนเริ่มเห็นความสำคัญของการทำ
ประโยชน์เพื่อส่วนรวม และออกมาช่วยกันทำงานจนสำเร็จโดยใช้เวลา
เพียง 3 วัน

ฝายนี้ทำให้ชาวบ้านมีน้ำกินน้ำใช้ตลอดปี ไม่เกิดปัญหาแย่งชิงน้ำ
อีกต่อไป และชาวบ้านยังสามารถซ่อมแซมดูแลฝายได้ด้วยตนเอง เพราะ
ได้อยู่ร่วมและลงมือทำฝายโดยการ “พาทำ” ของเจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้า
หลวงฯ ตลอดทุกขั้นตอน เมื่อสร้างฝายสำเร็จ จึงดำเนินการสร้างถังพัก
น้ำ 1 ถัง ปริมาตร 200 ลูกบาศก์เมตรต่อทันที เพื่อกระจายน้ำไปยังบ้าน
เรือนต่างๆ ในชุมชน และเพียงพอต่อการบริโภคของคนทั้งหมู่บ้าน แม้จะ
มีกำลังพลจากหน่วยงานต่างๆ มาทำงานกันอย่างต่อเนื่อง แต่ชาวบ้านก็
ยังเป็นกำลังหลักในการทำถังพักน้ำ จนแล้วเสร็จภายใน 23 วันเท่านั้น

การพัฒนาทุกมิติ เพื่อความมั่นคง ยั่งยืน ในระยะยาว

ระบบน้ำ

พัฒนาระบบน้ำทั้งระบบ ตั้งแต่แหล่งน้ำ ระบบฝาย บ่อพวง ระบบส่งน้ำ และระบบกักเก็บน้ำ ทั้งสำหรับอุปโภค และบริโภค รวมถึงฝายอนุรักษ์ เพื่อช่วยสร้างความชุ่มชื้นให้กับผืนป่า และสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้มากขึ้น

ระบบน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค

พัฒนาระบบน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในบ้านห้วยล้านหัวเมืองงาม เมืองงามใต้ และสบงาม รวมถึงการซ่อมแซมฝายบ้านเมืองงามเหนือที่ชำรุดและถูกปล่อยทิ้งมานาน โดยชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการเอง ตั้งแต่การสำรวจแหล่งน้ำ สร้างฝาย ต่อก่อลงถึงพักน้ำ และต่อระบบท่อจ่ายภายในหมู่บ้าน ในขณะที่โครงการฯ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และองค์ความรู้ นอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากการประสานภูมิภาคในการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำและวางแผนการวางระบบประปาภายในหมู่บ้านอีกด้วย โดยสรุปจำนวนผู้ได้รับประโยชน์ จากการพัฒนาระบบน้ำอุปโภคบริโภค 2,684 ราย

ผลจากการพัฒนาระบบน้ำในครั้งนี้ ไม่เพียงส่งผลให้มีปริมาณน้ำมากขึ้นและเพียงพอตลอดปีแล้ว ยังส่งผลให้คนทุกกลุ่มในชุมชนสามารถ

เข้าถึงน้ำอย่างเท่าเทียมกัน แบ่งปันและบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน จึงลดความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นรูปธรรม นำมาซึ่งความสามัคคีปรองดองของคนในชุมชน

ระบบน้ำเพื่อการเกษตร

พัฒนาระบบน้ำการเกษตร เพื่อใช้ประโยชน์จากต้นท่อน้ำที่มีอย่างเต็มศักยภาพ ให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิต รวมถึงเพาะปลูกมากกว่า 1 ครั้งต่อปี ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

ฝายอนุรักษ์

กำหนดจุดที่เหมาะสมและดำเนินการสร้างฝายอนุรักษ์ เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้ป่าต้นน้ำในพื้นที่ ชะลอการไหลของตะกอนดินในหน้าฝน และเสริมศักยภาพการนำน้ำมาใช้ในการเกษตรให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด จำนวน 404 ตัว

การพัฒนาด้านการเกษตร

การเกษตรเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในพื้นที่ โดยโครงการฯ นำผู้เชี่ยวชาญมาทดลองทำเกษตรประณีตเพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิต เน้นพืชระยะสั้นและระยะยาวที่ชาวบ้านปลูกอยู่แล้วในพื้นที่ พร้อมทั้งส่งเสริมกล้าผักสวนครัวให้ชาวบ้านปลูกเพื่อลดรายจ่ายจัดการศึกษาดูงานด้านการปลูกไม้ผลให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่โครงการฯ เพื่อเน้นย้ำให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ ขายได้ราคาสูงขึ้นผ่านช่องทางตลาดมูลค่าสูง

การจัดตั้งแปลงเกษตรสาธิต 75 ไร่

แปลงเกษตรสาธิตขนาด 75 ไร่ เป็นพื้นที่ตัวอย่างในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทั้งมิติ น้ำ ดิน ป่า เกษตร และปศุสัตว์ อย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทาง (การปลูกและผลิต)

กลางทาง (วางแผนการตลาด) และปลายทาง (การแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม) ที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ พร้อมนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ และเครื่องจักรทางการเกษตรขนาดเล็กเข้ามา ร่วมจัดการแปลง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับ ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นๆ นำไปขยายผลด้วยตัวเองต่อไป โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นสวนๆ ดังนี้

- ไม้ผล ในพื้นที่ดอน เช่น มะม่วงมหาชนก มะม่วงน้ำดอกไม้ ส้มโอทองดี ส้มโอขาวใหญ่ ทุเรียนหมอนทอง น้อยหน่า อะโวคาโด มะนาวแป้น มะนาวเลมอน มะพร้าว น้ำหอม เงาะโรงเรียน กล้วยน้ำว่า เป็นต้น
- สวนลั่นจี่ ทดลองตัดแต่งกิ่งต้นลั่นจี่เป็นทรงพุ่ม ทำให้ต้นลั่นจี่เตี้ยลง ง่ายต่อการจัดการ และมีการทดลองเผาถ่านลั่นจี่
- แปลงวิถีเกษตรพอเพียง เป็นพื้นที่ในการทำเกษตรและปศุสัตว์ในการลดรายจ่าย

สร้างรายได้ ถือเป็นตัวอย่างในการทำเกษตร ประณีต

- นาขั้นบันได นาชลประทาน ที่มีการบริหารจัดการน้ำ เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว และการใช้สารชีวภัณฑ์ เพื่อลดการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช
- แปลงทดลองดอกปทุมมาและเก๊กฮวย ซึ่งเป็นพืชที่ให้ภูมิทัศน์ที่สวยงาม และสามารถแปรรูปดอกสร้างรายได้เพิ่มเติม
- โรงเรือนเพาะและอนุบาลกล้าไม้ และดูแลกล้าไม้ เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านที่มีความสนใจต่อไป
- ระบบน้ำ ได้แก่ บ่อพวงสันเขาแบบปูพลาสติก บ่อพวงสันเขาพื้นดินผสมซีเมนต์ ระบบส่งน้ำเข้าในพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่นา เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ และตะบันน้ำ

การวิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช

ทดลองและวิจัยการดูแลและการจัดการพืชทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อศึกษาหาแนวทางในการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของผลผลิต ตั้งแต่การวางแผนปลูก การจัดการดูแล การเก็บเกี่ยวผลผลิต และรวมไปถึงการคัดเกรดและการจัดการตลาด พร้อมอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผ่านการปฏิบัติจริงในแปลง เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ในการบริหารจัดการแปลงไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ ต่อไป และยังจัดตั้งโรงงานผลิตสารชีวภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ในแปลงเกษตรสาธิตของโครงการฯ รวมถึงสนับสนุนให้เกษตรกรนำไปใช้ในแปลงของตน เป็นการลดใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และเพิ่มผลผลิตพืชด้วยวิธีธรรมชาติ

การส่งเสริมพืชระยะสั้น

ใช้แนวทางการทำเกษตรแบบประณีตและแม่นยำในการส่งเสริมพืชระยะสั้นที่ชาวบ้านนิยมปลูกในพื้นที่อยู่แล้วเช่น ข้าว พักทองญี่ปุ่น และข้าวโพด เพื่อนำองค์ความรู้และวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดในการจัดการแปลงไปเผยแพร่ให้กับชาวบ้านในการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของตนเองต่อไป

การส่งเสริมพืชระยะยาว

เน้นเพิ่มผลผลิตและคุณภาพให้กับพืชระยะยาวในพื้นที่ ได้แก่ มะม่วง และลิ้นจี่ เพื่อสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับชาวบ้าน โดยการทดลองตัดแต่งกิ่งต้นลิ้นจี่ ทดลองติดตั้งระบบน้ำหยดในแปลง ที่ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้จากเครือปูนซิเมนต์ไทยเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการให้น้ำกับต้นไม้ และร่วมกับกรมวิชาการเกษตรในการลงทะเบียนเกษตรกรที่ต้องการการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีหรือ GAP เพื่อรองรับการส่งผลผลิตไปยังตลาดต่างประเทศ

โครงการฯ สนับสนุนกล้าไม้เศรษฐกิจ 3 ชนิด ได้แก่ มะม่วงตลับนาค เงาะ และกาแพ โรบัสต้า ให้กับชาวบ้านที่สนใจปลูกในพื้นที่ทำกินของตน เพื่อเป็นแหล่งรายได้ในระยะยาวให้กับชาวบ้าน เพิ่มพื้นที่ป่าในพื้นที่โครงการฯ และลดการปลูกพืชระยะสั้นเชิงเดี่ยว

โครงการฯ ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจไม้ผลคุณภาพบ้านห้วยसानดำเนินการให้ความรู้การเปลี่ยนยอดพันธุ์มะม่วงเปลี่ยนเป็นยอดพันธุ์มะม่วงน้ำดอกไม้อีสทอง และมะม่วงมหาชนกซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่ตลาดต้องการและมีราคาสูงให้กับเกษตรกรที่สนใจ

การสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจไม้ผลคุณภาพบ้านห้วยसान (ร่วมกับบริษัท ซี.พี.สตาร์เลนส์ จำกัด)

โครงการฯ เป็นผู้ประสานความเข้าใจและกำหนดข้อตกลงความร่วมมือการผลิตมะม่วงคุณภาพระหว่างกลุ่มเกษตรกรบ้านห้วยसानร่วมกับบริษัท ซี.พี.สตาร์เลนส์ จำกัด ในการรับซื้อผลผลิตในโครงการร้อยใจรักษ์ โดยโครงการฯ ทำหน้าที่เป็นคนกลาง เพื่อให้มั่นใจว่าการซื้อขายเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์เป็นธรรม และได้สนับสนุนด้านอุปกรณ์และสถานที่เพื่อคัดแยกมะม่วงส่งขายต่างประเทศ โดยเจ้าหน้าที่จากบริษัทซี.พี.สตาร์เลนส์ ยังให้ความรู้เรื่องลักษณะมะม่วงที่ดี เหมาะสมต่อการเก็บเกี่ยว และสอนการคำนวณปริมาณ

การเก็บเกี่ยวต่อวันเพื่อให้เพียงพอต่อการขนส่งไปยังโรงงานรับซื้อ ซึ่งเกษตรกรจะต้องดูแลรักษา ควบคุมการใช้สารเคมี ตามที่บริษัทกำหนด ตั้งแต่ช่วงผลิติดอกจนถึงช่วงเก็บผลผลิต

การพัฒนาด้านปศุสัตว์

การพัฒนาและส่งเสริมปศุสัตว์เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมพัฒนาที่ช่วยแก้ปัญหาความยากจน ผ่านการพัฒนาปศุสัตว์อย่างครบวงจร ที่พัฒนาทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ ทั้งพันธุ์ อาหาร โรงเรือน ผู้ดูแลรักษา องค์ความรู้ ยารักษาโรค และการบริหารจัดการ เพื่อให้สัตว์มีสุขภาพแข็งแรง ให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งช่วยลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้อย่างต่อเนื่อง

โดยส่งเสริมพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพให้กับชาวบ้านที่ต้องการเลี้ยงสัตว์ผ่านกองทุนปศุสัตว์ ให้บริการรักษาและติดตามสุขภาพสัตว์อย่างครบวงจร สร้างความมีส่วนร่วมของเด็กนักเรียนในการลดอัตราการตายของสัตว์ อีกทั้งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ให้กับผู้ที่ยากจนทุพพทุพ

จัดตั้งกองทุนยาปศุสัตว์และให้บริการด้านสัตวบาล

คัดเลือกชาวบ้านในพื้นที่ไปอบรมหลักสูตรสัตวบาลและการเลี้ยงสัตว์ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน จังหวัดสกลนคร เพื่อให้มีคนที่ทักษะในการดูแลสุขภาพสัตว์ในพื้นที่โครงการฯ สามารถดูแลและรักษาสุขภาพสัตว์เบื้องต้นได้ทันที เพื่อลดอัตราการตายของสัตว์

ส่งผลให้รายจ่ายลดลง รายได้เพิ่มขึ้น และเพิ่ม
สินทรัพย์ให้แก่ชุมชน รวมทั้งเป็นการเตรียม
ความพร้อมและวางรากฐานในการพัฒนาด้าน
ปศุสัตว์อื่นๆ ในระยะต่อไป

โครงการฯ จัดตั้งกองทุนยาปศุสัตว์ เพื่อ
ลดอัตราการตายของสัตว์ โดยมีอาสาสมัคร
ให้บริการฉีดวัคซีนและรักษาสัตว์ป่วยในพื้นที่
โดยเก็บค่าบริการจากชาวบ้านเจ้าของสัตว์
และสะสมไว้เป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับซื้อขาย
ต่อไป ตลอดจนแจ้งคำแนะนำการเลี้ยงและดูแล
สัตว์อย่างถูกวิธี รวมถึงการปรับปรุงสภาพที่
อยู่อาศัยของปศุสัตว์ให้เหมาะสม

การสนับสนุนพันธุ์สัตว์

ตั้งกองทุนปศุสัตว์ ได้แก่ สุกร ไก่
กระดุกดำ เป็ดไข่ และเป็ดเทศ ส่งเสริมการ
เลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์อย่างเป็นระบบ โดยมี
หลักเกณฑ์พิจารณาความพร้อมของผู้รับมอบ
สัตว์ เช่น การมีโรงเรือนที่เหมาะสม ครัวเรือน
มีความสามารถในการดูแลปศุสัตว์ และกองทุน
กำหนดให้ชาวบ้านผู้รับสัตว์จากโครงการฯ ต้อง
จ่ายคืนตามเงื่อนไข โดยไม่จ่ายคืนเป็นเงิน แต่
เป็นปศุสัตว์ เพื่อให้โครงการสามารถนำไปให้
ชาวบ้านรายอื่นต่อไป ส่งผลให้กองทุนปศุสัตว์
นี้ขยายออกไปได้ และยั่งยืน เพราะชาวบ้านจะ
เป็นผู้ติดตามและตรวจสอบเอง

ส่งเสริมการทำอาหารสัตว์

ทำอาหารหมักจากต้นกล้วย ซึ่งเป็น
วัตถุดิบในพื้นที่ เพื่อลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์
รวมถึงทดลองปลูกหญ้าเนเปียร์เพื่อขยาย
พันธุ์ให้กับเกษตรกรผู้สนใจ เพื่อให้มั่นใจว่า
ปศุสัตว์ได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์ ส่งผลดี
ต่อสุขภาพ น้ำหนักและรายได้แก่เจ้าของต่อไป

กองทุนสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์โรงเรียนสำหรับผู้ที่มีฐานะยากจน

จัดตั้งกองทุนสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์โรงเรียนสำหรับคนยากจน โดยสนับสนุนวัสดุก่อสร้างต่างๆ เช่น ปูน ไม้ ตาข่ายเหล็ก เป็นต้น เพื่อไม่เป็นการกีดกันคนที่สนใจแต่ขาดทุนทรัพย์ในการสร้างโรงเรียน ภายใต้เงื่อนไขว่า เมื่อชาวบ้านที่ได้รับการสนับสนุนพันธุ์สัตว์จากทางโครงการฯ มีรายได้จากการขายสัตว์แล้ว จะต้องจ่ายค่าวัสดุคืน

กิจกรรมเยาวชนเลี้ยงไก่ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

อบรมเยาวชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้กับนักเรียนจากโรงเรียน ตชด.ศึกษานารีอนุสรณ์ 3 และโรงเรียนบ้านสุขฤทัย ให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงไก่หยอดวัคซีน และให้นักเรียนดูแลไก่ที่บ้าน 10 ตัวไม่ให้ตายตลอดระยะเวลา 3 เดือน โดยมีผู้ปกครองและครูเป็นผู้ติดตามประเมินผล พร้อมกับแจกสมุดบันทึกติดตามการเจริญเติบโต เพื่อเป็นการฝึกทักษะการเลี้ยงไก่ให้กับเด็กนักเรียน ลดอัตราการตายของไก่ในพื้นที่ ตลอดจนจนสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กนักเรียนในกิจกรรมพัฒนาร่วมกับโครงการฯ อีกด้วย

การพัฒนาด้านหัตถกรรม

ส่งเสริมอาชีพด้านหัตถกรรม โครงการฯ จัดอบรมการใช้จักรเย็บผ้า แก่กลุ่มแม่บ้าน ซึ่งมีทักษะด้านการเย็บผ้าอยู่ก่อนแล้ว เพื่อพัฒนาฝีมือ และมาตรฐาน รวมถึงผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่ม

การส่งเสริมอาชีพด้านหัตถกรรม

ส่งเสริมอาชีพด้านหัตถกรรม เพื่อต่อยอดในสิ่งที่ชุมชนทำอยู่ แล้วให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ผ่านการพัฒนาทักษะด้านหัตถกรรม และหาช่องทางทางการตลาดให้

เจ้าหน้าที่ฝ่ายหัตถกรรม โครงการพัฒนาตออยตุงฯ ได้เข้าไปส่งเสริมอาชีพด้านหัตถกรรมให้กับกลุ่มสตรีบ้านห้วยसान โดยเข้าไปติดตามผลการทำงาน จำงาน และให้คำแนะนำในการเย็บผ้าแก่กลุ่มสตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมผลิตสินค้าภายใต้แบรนด์ตออยตุงอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและการเพิ่มมูลค่า

ในระยะแรก โครงการฯ สร้างและดำเนินการตลาดชุมชนโครงการ ร้อยใจรักษ์ ให้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากชาวบ้านในพื้นที่ ควบคู่กับการปรับปรุงทัศนียภาพเบื้องต้น พร้อมดำเนินการสร้างศูนย์แปรรูปพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อเป็นสถานที่ทดลองพัฒนาแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยการแก้ปัญหาความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร รวมถึงสร้างอาชีพทางเลือกใหม่ๆ ในอนาคต

ตลาดชุมชน

สร้างตลาดชุมชน เพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้หยุดแวะซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากชุมชน เช่น ผลผลิตการเกษตร ผ้าทอชนเผ่า เครื่องจักสานพื้นบ้าน โดยเน้นอัตลักษณ์ประจำชนเผ่า ในพื้นที่โครงการฯ ได้แก่ กะเหรี่ยง ลีซอ จีน อาข่า เย้า ไทใหญ่ ลาหู่ รวมไปถึงร้านอาหาร ร้านนวด เพื่อสร้างอาชีพทางเลือก และรายได้เสริมให้คนในชุมชน โดยมีเกณฑ์การประเมินคุณภาพร้านค้าต่างๆ ที่จะเข้าจำหน่ายสินค้าอย่างชัดเจน ในขณะเดียวกัน โครงการฯ ก็พัฒนาศักยภาพของชุมชน ด้านการผลิตงานฝีมือและสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาด โดยจัดการศึกษาดูงานให้กับชาวบ้านที่สนใจเปิดร้านค้า เพื่อให้เข้าใจใน

เรื่องคุณภาพและการจัดการ รวมถึงสนับสนุนองค์ความรู้เรื่องธุรกิจกาแฟ แก่ชาวบ้านที่สนใจเปิดร้านกาแฟในตลาดชุมชนแห่งนี้อีกด้วย

การพัฒนาทางการศึกษา

โครงการฯ ได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษา มาตั้งแต่แรกเริ่มโครงการฯ เพราะเป็นความต้องการของชุมชนที่บอกกับโครงการฯ ตั้งแต่พาผู้นำและชาวบ้านหลายกลุ่มไปศึกษาดูงานที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ โดยมีโรงเรียนเป้าหมายในพื้นที่ 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน ตชด.ศึกษานารีอนุสรณ์ 3 บ้านห้วยล้าน โรงเรียนบ้านสุขฤทัย และโรงเรียนโชติคุณเกษม บ้านเมืองงาม โดยแบ่งเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ออกห้องเรียนตามระบบการศึกษา ซึ่งเน้นพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอน ผู้บริหารและบุคลากร และสภาพแวดล้อม รวมถึงอาคารสถานที่ และการพัฒนาการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อสร้างเยาวชนที่เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน

การประชุมทำความเข้าใจครู-ผู้ปกครอง

หลังจากพาคณะครูและผู้ปกครองไปศึกษาดูงานด้านการศึกษาที่โครงการพัฒนาออยตุงฯ จึงจัดพูดคุยกับครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง เพื่อสอบถามปัญหาและความต้องการในด้านการพัฒนาการศึกษา และแนวทางการเรียนการสอนที่ผู้ปกครองอยากให้เป็น พร้อมทั้งอธิบายการนำการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีมาใช้ โดยเน้นที่ความสามารถในการสื่อสารภาษาไทย เพราะเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิต ป้องกันไม่ให้เกิดเออาร์ตเอาเปรียบในอนาคต ในขณะที่เดียวกันโครงการฯ ยังต้องการที่จะป้องกันการแพร่

ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน จึงเก็บข้อมูลเด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผ่านการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมกับเด็กและเยาวชน โดยวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยง เช่น รายได้ สภาพครอบครัว เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปสู่การวางแผนหลักสูตรเชิงรุกให้สามารถแก้ปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การจัดคลินิกซ่อมเสริมทักษะการใช้ภาษาไทย

ประเมินทักษะการใช้ภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 1 - 3 เป็นรายบุคคล พบว่ามีนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ ควรปรับปรุง และควรปรับปรุงเร่งด่วน รวมทั้งสิ้น 175 คน แบ่งเป็นนักเรียนโรงเรียน ตชด.ศึกษานารีอนุสรณ์ 3 บ้านห้วยล้าน 33 คน โรงเรียนบ้านสุขฤทัย 73 คน และโรงเรียนโชติคุณเกษมบ้านเมืองงาม 69 คน จึงได้ดำเนินการเปิดคลินิกซ่อมเสริมทักษะการใช้ภาษาไทย ให้แก่นักเรียนกลุ่มดังกล่าว หลังจากอบรมแล้ว ได้จัดให้มีการทดสอบความเข้าใจของนักเรียนอีกครั้งเพื่อเป็นการประเมินผล และพบว่าเด็กนักเรียนมีทักษะการใช้ภาษาไทยดีขึ้น โดยมีคะแนนผลการทดสอบดีขึ้นกว่าการทดสอบครั้งก่อนในทุกๆระดับชั้นของทั้ง 3 โรงเรียน

การก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยล้าน

ร่วมกับชุมชนบ้านห้วยล้านและ อบต.ท่าตอน หาสถานที่และงบประมาณในการก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยล้านแห่งใหม่ขึ้น เพื่อให้รองรับเด็กเล็กในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยล้านได้ใช้สถานที่ร่วม

กับโรงเรียน ตชด. คีษานารีนุสรณ์ 3 บ้านห้วยสำน ที่มีนักเรียน
จำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากธนาคาร
ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท ยู เอส ที คอนสตรัคชั่น จำกัด
ในด้านงบประมาณและการออกแบบอาคารเรียนตามลำดับ

การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ร่วมกับคณะครู และชุมชนได้ร่วมดำเนินการแก้ไขปรับปรุง
ระบบน้ำในโรงเรียน โดยปรับปรุงระบบส่งน้ำจากแหล่งต้นน้ำเข้าสู่ถึง
พักน้ำ และระบบจ่ายน้ำภายในโรงเรียนให้สามารถใช้งานได้อย่างเต็ม
ประสิทธิภาพ

การส่งเสริมด้านสาธารณสุข

การอบรมทำเครื่องกรองน้ำขนาดเล็ก

โครงการฯ จัดอบรมการทำเครื่องกรองน้ำขนาดเล็กให้กับชาวบ้าน
ในพื้นที่ โดยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการทำเครื่องกรองน้ำ สอนวิธีการ
ประกอบ และให้คำแนะนำในการติดตั้งและการดูแลรักษาให้กับชาวบ้าน
เพื่อให้ชาวบ้านมีน้ำสะอาดสำหรับอุปโภคบริโภค จำนวน 1,018 เครื่อง

อาสาทำดี

สืบเนื่องจากการสำรวจข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการฯ พบว่ามีจำนวนผู้ที่เสพยาเสพติดเป็นจำนวนมาก มุลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ เล็งเห็นว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างครบวงจร และยั่งยืนนั้นไม่สามารถแก้ไขด้านอุปทาน (Supply Side) เพียงอย่างเดียว แต่ต้องดำเนินการเพื่อลดความต้องการของฝั่งผู้เสพ หรือมาตรการด้านอุปสงค์ (Demand Side) ควบคู่กันไปด้วย จึงได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหาร ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอแม่อาว และสถาบันธัญญารักษ์ จัดกิจกรรม “อาสาทำดี” โดยนำผู้ติดยาเสพติดที่สมัครใจ ในการเลิกเสพยาด้วยตนเอง เข้ามาทำงานร่วมกับโครงการฯ ควบคู่กับการดูแลบำบัด และฟื้นฟูอย่างใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่ทหาร และแพทย์ เป็นระยะเวลา 60 วัน เพื่อตัดวงจรการเสพยาเสพติด ให้โอกาสแก่ผู้ที่ติดยาเสพติดกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ มีศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ได้รับการยอมรับจากสังคมอีกครั้ง โดยผู้เสพยาเสพติดเหล่านี้จะได้ฝึกทักษะอาชีพ มีงานทำและมีรายได้สุจริตตลอดช่วงที่ทำงานร่วมกับโครงการฯ ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่ตรวจพบสารเสพติดในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ในระหว่างที่กลุ่มอาสาทำดีอยู่ระหว่างการบำบัดฟื้นฟูนั้น โครงการฯ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหาร ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอแม่อาว และสถาบันธัญญารักษ์ ได้ดำเนินการ “ล้างบ้าน ล้างใจ” ร่วมตรวจค้นหา และทำลายยาเสพติดที่อาจจะหลงเหลืออยู่ในบ้านของอาสาทำดี และเตรียมความพร้อมของ

ครอบครัวและชุมชนในการต้อนรับเหล่าอาสาทำดีกลับบ้านในฐานะผู้ชนะใจตนเอง ลดความเสี่ยงที่อาสาอาสาทำดีจะกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกหลังจากกลับไปยังชุมชนของตน

การจัดการพื้นที่

ร่วมกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ในการจัดการสัดส่วนการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้ใกล้เคียงกับ “ดอยตุงโมเดล” หรือการจัดการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้เกิดความสมดุลระหว่างการประกอบอาชีพสร้างรายได้ของคนกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน โดยจัดประชุมทำความเข้าใจเรื่อง การแบ่งเขตรับผิดชอบหมู่บ้านในโครงการฯ เดินสำรวจแนวกันไฟที่มีอยู่เดิม เพื่อวางแผนการขยายแนวกันไฟป่าให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ต่อไปในอนาคต และดำเนินการปลูกป่าสร้างแนวกันไฟตามขอบเขตหมู่บ้านและพื้นที่รอยต่อระหว่างที่ทำกินและป่าอนุรักษ์

สรุปภาพรวมผลการดำเนินโครงการ ร้อยใจรักษ์ที่ผ่านมา (ระยะที่ 1-5) ทั้ง 2 ส่วนคือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “บำบัด ป้องกัน ปราบปราม”

สรุปภาพรวมผลการดำเนินโครงการร้อยใจรักษ์ที่ผ่านมา (ระยะที่ 1-5) ทั้ง 2 ส่วนคือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “บำบัด ป้องกัน ปราบปราม”

กิจกรรม	ระยะที่ 1 : 15 พ.ย. 60 – 14 ก.พ. 61	ระยะที่ 2 : 15 ก.พ. – 14 พ.ค. 61	ระยะที่ 3 : 15 พ.ค. – 14 ส.ค. 61	ระยะที่ 4 : 15 ส.ค. – 14 พ.ย. 61	ระยะที่ 5 : 15 พ.ย.61 – ปัจจุบัน
เข้าใจ	“พบกัน ที่มีรอยยิ้ม ไม่อยากพบกัน ที่ศาล” ¹	“เราจะพัฒนา พื้นที่ ร่วมกัน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว” ¹	“นำพา ภาคเอกชน ช่วยสร้างงาน สร้างตลาด” ¹	“...The RULE OF LAW...” ¹	“...แก้ที่รากของปัญหา” ¹
	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความเข้าใจ 2. บูรณาการทุกภาคส่วน 3. ทำระบบน้ำบริโภค โดยชุมชนมีส่วนร่วม 4. พาผู้นำ ผู้แทนชุมชน ดูงาน 5. สร้างทีม อสพ. 6. เก็บข้อมูลพื้นฐาน 7. ประเมินแหล่งน้ำ ปริมาณน้ำในพื้นที่ 8. ทำประวัติความเป็นมาของชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความไว้วางใจ 2. คืบข้อมูลพื้นฐานให้ชุมชน 3. รับทราบปัญหา ความต้องการ 4. สำรวจที่ทำกิน 5. สำรวจสภาพป่า 6. วางแผนการพัฒนา 12 ปี 7. เริ่มจ้างงาน จัดทำแปลงตัวอย่าง 8. ตั้งกองทุนปศุสัตว์ ดูแลสุขภาพสัตว์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความเชื่อมั่น 2. วางแผน จัดการระบบการศึกษา 3. จ้างงานกลุ่มสตรี 4. ทำสนามกีฬาเยาวชน 5. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน 6. สร้างที่ประชุมปรับปรุงสำนักงาน 7. เริ่มปลูกพืช ปลูกข้าวแปลงตัวอย่าง จ้างงานเพิ่ม 8. วางระบบอ่าง พวงสันเขา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความศรัทธา 2. สร้างความเข้าใจ คณะทำงานระดับจังหวัดและอำเภอ 3. วางกฎระเบียบชุมชน 4. ให้โอกาสอาสาทำดี 5. ตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกและปลูกไม้ผลยืนต้น 6. ปลูกไม้ดอกยืนต้นเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต 7. วางแผนมาตรการป้องกัน ยาเสพติด 4 จังหวัด 19 อำเภอ ภาคเหนือตอนบน 8. ตั้งสถานบริการสาธารณสุขชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประยุกต์ศาสตร์ พระราชา การพัฒนาทางเลือก มาแก้ปัญหาในพื้นที่ 2. เริ่มพัฒนาจาก ดิน น้ำ ป่า ต่อยอดการเกษตร ปศุสัตว์ หัตถกรรม และการแปรรูป 3. คนเสพ คนค้าก็เป็น ประชาชนไทย ควรมีสิทธิ พื้นฐานที่จะมีน้ำกิน น้ำใช้อาชีพ และความมั่นคงในชีวิต 4. พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5. นำคนทุกระดับทั้งในและนอกพื้นที่มาหารือปรึกษา และวางแผนร่วมกัน 6. สร้างความสามัคคี ระหว่างราชการต่อราชการ ชาวบ้านต่อชาวบ้านและ ราชการต่อชาวบ้าน 7. ทำให้เกิดความยุติธรรม ใช้วัฒนธรรม สังคมที่เป็นธรรม โดยเริ่มจากชาวบ้าน ชุมชนเองมาใช้ 8. พัฒนาการศึกษ เน้น คุณธรรม จริยธรรม ให้กับเด็กและเยาวชน
เข้าถึง					
พัฒนา					

¹ ความตอนหนึ่งจากพระราชดำรัสของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา

สรุปภาพรวมผลการดำเนินโครงการร้อยใจรักษ์ที่ผ่านมา (ระยะที่ 1-5) ทั้ง 2 ส่วนคือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “บำบัด ป้องกัน ปรามปราม”

กิจกรรม	ระยะที่ 1 : 15 พ.ย. 60 - 14 ก.พ. 61	ระยะที่ 2 : 15 ก.พ. - 14 พ.ค. 61	ระยะที่ 3 : 15 พ.ค. - 14 ส.ค. 61	ระยะที่ 4 : 15 ส.ค. - 14 พ.ย. 61	ระยะที่ 5 : 15 พ.ย.61 - ปัจจุบัน
บำบัด	1. ปรับทัศนคติ	1. ร่วมพัฒนากับชุมชน	1. ร่วมพัฒนากับชุมชนอย่างต่อเนื่อง	1. อบรมอาสาสมัครรุ่นที่ 1	1. อบรมอาสาสมัครรุ่นที่ 2 (ที่เหลือทั้งหมดในพื้นที่)
ป้องกัน	2. ร่วมพัฒนากับชุมชน	2. ขอผู้นำร่วมมือให้ข้อมูลผู้เสพ	2. ประสานงานส่วนราชการเตรียมการทีมบำบัด	2. ล้างบ้าน ล้างใจ	2. สนับสนุนการใช้กฎระเบียบชุมชนให้เกิดผล
ปรามปราม	3. เรียนรู้ภูมิสังคม	3. เข้าพบรายบุคคลเพื่อคัดกรองผู้เสพให้สมัครใจบำบัด (อาสาทำดี)	3. กำหนดมาตรการอาสาทำดี	3. ทีมอำเภอประชาคมจัดและปรับกฎระเบียบชุมชน	3. จับกุมผู้ค้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่องทั้งในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียง
	4. สร้างความเชื่อมั่น	4. ชักจูงให้เพื่อนมาบำบัดเพิ่ม	4. เตรียมงบประมาณอบอรมอาสาทำดี	4. ทีมตำรวจขยายผลการจับกุมผู้ค้ารายย่อย	4. บังคับใช้กฎหมายป.ป.ง. กับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
	5. สร้างความไว้วางใจ	5. สร้างความเข้าใจชุมชนและแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้จับกุมอาสาทำดี	5. ประชุมกำหนดแผนอบอรมอาสาทำดี	5. สนับสนุนการใช้กฎระเบียบชุมชนให้เกิดผล	5. จัดชุด ชรบ. เวรยามเฝ้าระวังในพื้นที่
	6. ลดช่องว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน	6. ประเมินสภาพผู้เสพ	6. ปรับย้ายเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	6. อบรมและจัดระเบียบ ชรบ.	6. สร้างความเข้าใจ และรับฟังเสียงของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
	7. พักอาศัยอยู่ในพื้นที่	7. เตรียมสถานที่บำบัดในชุมชน	7. เฝ้าระวังผู้ค้ารายย่อยในพื้นที่	7. ขยายผลจับกุมผู้ค้ารายย่อยในพื้นที่ข้างเคียง	7. ระวังพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ไม่ให้มีปัญหา กับชุมชน
	8. เฝ้าระวังไม่ให้เกิดซ้ำ	8. เฝ้าระวังผู้ค้ารายย่อยในพื้นที่	8. ติดตามพฤติกรรมกลุ่มอิทธิพล	8. ติดตามพฤติกรรมกลุ่มอิทธิพลอย่างต่อเนื่อง	8. ตรวจสอบอาวุธปืนและผู้อาศัยในพื้นที่ที่ผิดกฎหมาย

เสียงจากชุมชน

“

ยาเสพติดลดลงประมาณ 70%

“แต่ก่อน เวลาเล่นการพนันในงานศพ จะลงแบงค์พัน เล่นกันตาละเป็นพันเป็นหมื่น เหมือนเงินไม่มีค่า เพราะเงินหาง่าย คินหนึ่ง เสียกันเป็นแสนก็มี ตอนนี่ ลงแบงค์ยี่สิบบ้าง เหยียดบ้าง มากสุดก็แบงค์ร้อย เล่นฆ่าเวลา เท่านั้น ไม่ได้เล่นถึงตีสี่ตีห้าเหมือนแต่ก่อน”

“เด็กๆ ที่แต่ก่อนพ่อแม่ให้เงินมาเล่นน้ำ เต้าปูลา ก็ไม่เห็นเลย”

“เสียงรถเข้า-รถออกหมู่บ้านน้อยลง เมื่อก่อนตี 1 ตี 2 ยังมีเสียงรถเข้า-ออก เพราะ คนออกไปเที่ยว แต่ตอนนี้ ไม่ได้ยินเสียงเลย”

“แต่ก่อน เสื้อผ้า 1 ชุด ใส่ครั้งเดียวหรือ สองครั้งก็ทิ้ง ตอนนี่ ใส่จนซีด”

“คนเคยค้า คนเคยรวย มาหางานทำ หลายคน มาทำงานเย็บผ้า ผู้หญิงบางคนมา สมัครงานในแปลง บอกว่าขุดดินก็ได้ ทำอะไร ก็ได้ อยากร่างงานได้เงินวันละ 300 บาท เพราะ มันแน่นอน”

“ไม่เห็นคนข้างนอกมาซื้อยาในหมู่บ้าน แล้ว”

“วัยรุ่นไปทำงานที่แปลง เลิกใช้ยาบ้า แล้ว”

เยาวชนตีกันน้อยลง มั่วสุมน้อยลง

“แต่ก่อน เด็กบ้านห้วยล้านดูมาก ดูเหมือนเสือ มาหาเรื่อง มาตีกันบ่อย คนจีน

บ้านสุขฤทัยก็กลัวบ้านห้วยล้าน ตอนนี่ บ้าน ห้วยล้านเจียบเหมือนหนู โครงการเข้ามา เหมือนแมว หนูก็เจียบ ชาวบ้านบอกต่อว่ามัน ขึ้นอยู่กับผู้นำ ถ้าผู้นำมีอิทธิพล เด็กก็มีอิทธิพล ตาม โครงการเข้ามาแล้วดี ตอนนี่ วัยรุ่นทุก บ้านดีกันหมดแล้ว สามัคคีกันแล้ว”

“แต่ก่อน ตอนไปเที่ยว ก็คิดว่าไปเสวยสุข เคยใช้เงินสุรุ่ยสุร่ายมาก ขอเงินพ่อแม่ไปเที่ยว ไกลๆ เช่น ผาง ได้ทีละ 1,000 - 2,000 บาท ถ้าไปไกลหน่อยได้ทีละ 10,000 ตอนนี่ มา ทำงานที่แปลงเพาะ ได้วันละ 300 แต่ก็ไม่ เครียด เพราะคนเราต้องปรับตัว”

“ลูกมีความรับผิดชอบมากขึ้น ใส่ใจ ตรงต่อเวลา ตื่นเช้าไปทำงานโดยไม่ต้องปลุก รุ้หน้าที่ พ่อแม่ก็สบายใจ ไม่ต้องเป็นห่วง เงินที่ได้จากการรับจ้างที่แปลงก็เอามาให้แม่ทั้งหมด 6,600 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ไม่ได้มาขอเงิน แม่แล้ว”

ชาวบ้านห้วยล้านเอง และหมู่บ้านอื่นๆ ใน พื้นที่โครงการยังสะท้อนว่ารู้สึกปลอดภัย สบายใจขึ้น

“แต่ก่อน เข้าไปบ้านห้วยล้านสุมสี่สุมห้า ไม่ได้ ตอนนี่ ให้ไปประชุมก็ได้ สิทธิเท่าเทียม กันหมดแล้ว”

“ตั้งแต่โครงการจ้างงานที่แปลงเพาะ จึง ได้รู้จักคนบ้านเมืองงาม ทั้งๆ ที่อยู่ห่างไปแค่ 1 กิโลเมตร แต่ไม่เคยไป ไม่เคยรู้จักพูดคุยเลย”

“เมื่อก่อน ออกมาคุยกับคนนอกหมู่บ้าน แบบนี้ไม่ได้ ยิ่งถ้าเป็นผู้หญิง ออกจากบ้านมา คุยกับคนในหมู่บ้านยังไม่ได้เลย ถูกไล่ให้กลับบ้าน และถ้าไปคุย จะโดนถามว่า “เธอเป็นสาย เหมอ? ถึงไปคุยกับคนข้างนอก” ตอนนี้อย่างนี้ ออกมาทำงาน ไปศึกษาดูงานกับโครงการ ออกมาพูด คุยกับคนต่างหมู่บ้านยังได้เลย”

ความรู้สึกภายหลังการเข้ามาดำเนินงานของโครงการ

“มีกำลังใจและมีความหวัง อย่างน้อยเราก็ทำได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสภพตติ เมื่อก่อนนี้ไม่เคยสนใจลูกจะเป็นยังไง เดี่ยวนี้เลิกงาน จะนึกถึงลูกเป็นนอยางแรก อย่างน้อยเรายังมีลูก ไม่มีใครรักเรา ก็ยังมีลูกเรา”

“คำว่าให้โอกาส ทุกคนไม่เคยลิ้มรส แต่พอโครงการฯ เข้ามา ขนาดไม่ใช่กลุ่มอาสาทำดี ยังน้ำตาไหล ต้องทำเป็นรูปหัวใจ ต้องจับมือ กัน ต้องให้โอกาสเค้า คือเพิ่งเข้าใจว่า คำว่าให้โอกาส เหมือนกับซุบชีวิตใหม่ขึ้นมา”

“ทำไมเขาต้องมาเอาใจใส่กับพวกขี้ยา ให้ งานทำแล้วยังให้เงินด้วย ถ้าคนไหนกลับไปติด อีกก็คือไม่ใช่คนแล้ว ไม่สมควรที่จะอยู่แผ่นดิน ไทยแล้ว”

“ดีใจ เพราะโครงการร้อยใจรักษ์ช่วย เหลือการตลาด เพราะตัวเองทำสวนผลไม้เวลา ผลิตผลไม้ออกมาจะได้มีที่ขายจะได้ไม่ถูกกด ราคาเวลาขายผลผลิต”

“ดีใจ เพราะจะได้เป็นส่วนหนึ่งของ โครงการร้อยใจรักษ์ อนาคตจะได้มีการงานที่ดีขึ้น เราทำเกษตร เราจะได้มีรายได้หมู่บ้านเรา จะได้ปลอดภัยจากสารเสพติด อุ่นใจ ไปไหนมา ไหนจะได้สบายใจ”

ความรู้สึกภายหลังการได้บัตรโครงการ

“ดีใจมากเพราะอยู่บ้านคนเดียว ลูก หลานไม่มี โครงการร้อยใจรักษ์ได้ช่วยเหลือ อุ่นใจที่ได้รับรองที่เป็นคนไทย”

“ดีใจ ได้บัตร มีอะไรโครงการร้อยใจรักษ์ ก็สนับสนุน ปลูกกล้าไม้ต่างๆ และการช่วยเหลือทุกอย่าง”

“ดีใจ ได้บัตรโครงการร้อยใจรักษ์ สามารถช่วยคนที่ไม่มีบัตร จะได้อุ่นใจที่ได้อยู่ พื้นแผ่นดินไทย”

“

ช่วยเขา
ให้เขาช่วยตัวเอง

”

สมเด็จพระย่า

ร้อยใจรักษ์

สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2562 โดยมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือนี้ไปเผยแพร่ในทุกรูปแบบต้อง
ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ยกเว้นการอ้างอิงเพื่อการศึกษาและการวิจารณ์